
361
OVIDIU SURIANU
GALBAR
**
COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

361

OVIDIU ŞURIANU

GALBAR

**

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE

Ziaristul Andrei Munteanu sosește în vizită la prietenul său, cercetătorul Lucian Mirea, *întors recent dintr-o expediție* pe Marte. Acesta îi povestește cum, împreună cu biologul Braniște, a descoperit pe planeta vecină o construcție metalică pe care ei au numit-o „Templul de Oțel", rest al unei vechi civilizații marțiene. Minat de curiozitate, Mirea pătrunde într-o noapte singur în ciudata clădire și, căzînd printr-o trapă, ajunge în subsolul edificiului, unde întîlnește o ființă stranie care afirmă că se numește Galbar, un marțian codificat într-o formulă, cu sute de milioane de ani înainte și readus la viață prin jocul întîmplării de însuși pămînteanul rătăcit acolo.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XV
1 decembrie 1969

OVIDIU ŞURIANU

GALBAR

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

VIII.

Eram stupefiat, incapabil să scot un cuvînt, să leg două gînduri unul de altul. Sau numai eu credeam aşa ?... Fiindcă am luat parte totuşi în continuare la cel mai fantastic dialog ce s-ar putea închipui : Galbar, cu vocea lui monotonă, uscată, răspundea tuturor nelămuririlor mele, tuturor obiecţiilor pe care creierul meu le ridica fără ca buzele să le rostească, ba uneori chiar fără ca ele să fi ajuns măcar la pragul conştiinţei !

Încă nu-mi dau seama, zicea marţianul, cît sînt de înaintate cunoştinţele voastre ; bănuiesc doar că aţi realizat cîte ceva, de vreme ce vă găsiţi aici, departe de planeta natală. Aveţi — probabil — calculatoare, maşini cibernetice, dispuneţi de surse mari de energie chiar dacă n-aţi depăşit stadiul electricităţii, conduceţi procese şi reacţii complicate chiar dacă nu sînteţi în stare să plasaţi un atom exact acolo unde doriţi şi cum doriţi. Văd însă după ideile pe care le frămîntă creierul dumitale că n-ai pricepe mare lucru din mecanismul întreruperii vieţii, aşa cum am realizat-o noi. Căci n-am fost congelat, desigur ; nici o tehnică nu m-ar fi readus la viaţă din starea aceea după două sute cincisprezece milioane de ani ! Nu. Am fost, pur şi simplu, redus la o formulă : s-a codificat fiecare atom al fiinţei mele într-un *anumit* moment, categoria, locul, starea lui exactă, legătura cu ceilalţi atomi, iar codul s-a înscris nu pe o bandă perforată sau pe una magnetică, ci într-un cristal. Aş zice că s-a *materializat* astfel... Un simplu cristal care ar putea dăinui chiar şi o veşnicie ! S-a închegat în momentul „dezintegrării" mele şi s-a topit în neant atunci cînd fiinţa mea s-a refăcut exact aşa cum a fost, dintr-un reziduu nenorocit, rămas pe fundul unui recipient ! Ce ţi se pare de neconceput ?... Un cod care să cuprindă... Dar nu e imposibil, dragul meu ! Sînt numere mari, e drept, foarte multe şi foarte complicate, însă numere obişnuite : n-avem de-a face cu infinitul ! Nu ţi se pare verosimil ca un cristal... ?

Ei, frate! Doar ai la îndemînă un exemplu clasic: o simplă celulă, *un ou*, nu cuprinde oare codul genetic al oricărei ființe — al unui om, de pildă?...

O ființă codificată!... Putea să-mi spună orice, fiindcă nu aveam nici un mijloc de a-l verifica; iar cunoștințele mele... Doamne, numai acum îmi dădeam seama cu adevărat cît sînt de ignorant! Rațiunea însă și bunul simț mi se revoltau și refuzau să accepte în întregime ceea ce auzeam.

— Nu, am izbutit să articulez, eu nu pricep! Nu pot... nu sînt capabil. Ar trebui să cred că *ai murit* cîndva, într-o epocă foarte îndepărtată, iar acum... ai înviat!

Marțianul chicoti din nou și se îndepărtă puțin cu mișcări unduioase, ritmice; aș fi jurat că dansează și cîntă improvizînd.

— Am înviat! Am înviat! Ce bine-mi pare!... Sînt fericit, într-adevăr! După vreo două piruete se opri ca și cînd i-ar fi venit în minte că nu-i tocmai potrivită atîta exuberanță, dar simțeam că abia-și stăpînea veselia. Am înviat! Aș!... Prostii! N-am murit niciodată cu adevărat! Ca o melodie. O melodie, cînd se termină, moare? dispare? Poți să spui despre ea că nu mai există?... Nu. Rămîne *imprimată într-o memorie*, în *memoria* cuiva, sau în notația unei partituri: aceasta este codul ei din *care poate renaște oricînd. Melodia este acolo*; *doar forma* e schimbată...

— Dar dumneata nu ești o melodie; ce-mi tot îndrugi de melodii?! Ești o ființă. Ai spirit, sentimente, gîndești... Cum le-ai codificat și pe acestea? Cum le-ai înscris într-un cristal?!

Tăcutul Galbar din primele clipe ale cunoștinței noastre devenise neașteptat de volubil și parcă mă lua puțin peste picior.

— Eh, spirit! Și pentru ce nu l-aș putea codifica? Voi nu vă materializați aspirațiile, sentimentele, ideile în opera de artă, de pildă?... Într-o statuie ori într-o pictură, într-o compoziție muzicală sau literară nu sînt incrustate personalitatea, gîndirea, simțirea autorului?... Nu-ți *vorbesc* uneori și ele exact ca mine, de-a dreptul minții, fără să rostească vreun cuvînt?... Ce zici?... Aa, nu; n-ai dreptate! Eu nu sînt dintr-aceia care confundă ființa umană cu manifestările ei... Să ne înțelegem, Lucian Mirea: între *opera de artă* și cristalul meu există deosebiri esențiale; există însă și asemănări. Pe mine mă ispitește analogia... Dă-mi, de exemplu, *o sculptură sau o compoziție literară* — una care să îndeplinească condițiile operei de artă — și-o să-ți codific după ea simțirea, stilul, tehnica autorului, voi introduce apoi codul acesta în creierul electronic al unui robot și... Dumneata știi cîte discuții au stîrnit printre filozofi și oamenii de știință, roboții, capacitatea lor de a gîndi, de a crea chiar opere artistice, asemănătoare cu viețuitoarele...

Galbar se opri ca și cum ar fi căzut deodată pe gînduri; probabil, *și eu îi auzeam din cînd în cînd gîndurile* prin dispozi-

tivul său de comunicaţie, căci am distins clar un soi de mormăit: În definitiv, de ce mi-aş bate capul?... N-ai decît să crezi ce-ţi place. N-ai decît să mă socoteşti pe mine însumi o poveste, o ficţiune ieşită din imaginaţia cuiva, codificată şi materializată acum, după două sute cincisprezeze milioane de ani! Sau robot. N-ai decît... Îi trecuseră veselia şi cheful de poveşti. A mai stat nemişcat vreo cîteva clipe, apoi s-a depărtat puţin în interior; nu pot spune că „a făcut cîţiva paşi" deoarece nu-i vedeam picioarele: părea înveşmîntat într-o mantie lungă, cu sclipiri metalice, care se pierdea în întuneric pe măsură ce cobora spre podea. L-am urmat la vreo doi-trei metri, căci nu-mi permitea să mă apropii mai mult.

Ne găseam — după cît puteam să-mi dau seama — într-o încăpere dreptunghiulară, largă de vreo patru-cinci metri, însă de-o adîncime nedeterminată; întunericul dinăuntru era îndulcit abia de lumina săracă pe care o răspîndeau cîteva cadrane luminescente dispuse ca într-un tablou de comandă pe o mică porţiune a peretelui din stînga. Cînd am intrat, poate din obişnuinţă, dădui să trag uşa după mine, însă Galbar mă opri, vorbind precipitat:

— Nu închide, că face contactul!

N-am înţeles ce vrea să spună, dar am lăsat repede uşa, speriat, ca şi cînd eram gata-gata să fac o boroboaţă; abia atunci observai că înăuntru n-avea nici un mîner, nici o clanţă: deschiderea se făcea numai din afară. Frumoasă poveste! Ce s-ar fi întîmplat dacă Galbar nu m-ar fi oprit la timp? Apoi marţianul se întoarse spre cadrane şi l-am auzit murmurînd:

— Hm... Ai ajuns la timp!

— Am... Cum?

— Ziceam că aţi descoperit tocmai la timp construcţia noastră. Încă două milenii — cel mult — şi n-aş mai fi revenit la viaţă niciodată! *Se pierde totuşi energia, cu timpul; se scurge pe* undeva... E vreo fisură, vreo defecţiune... Aa, nu; nu-i electricitate! E altă formă de energie; voi, probabil, n-o cunoaşteţi încă. Uite, a rămas doar atîta cît e nevoie pentru „codificarea" unui singur om... Dar am s-o completez eu, fii pe pace!

Socoteam că asigurarea nu mă priveşte cîtuşi de puţin, aşa că era să nici n-o iau în seamă; mi-am amintit însă de ea ceva mai tîrziu...

Deocamdată mă interesau cele dimprejur, în măsura în care izbuteam să le zăresc. O licărire slabă mi-a descoperit că duşumeaua e un soi de grătar celular, des ca un fagure; peretele — acolo unde se vedea cît de cît — era ca şi cum întreaga încăpere ar fi comunicat prin sute de mii de pori cu alte încăperi în care bănuiam existenţa unei aparaturi fantastice. Iar în fund, în întunericul cel mai adînc, pîndea parcă ceva tainic, neplăcut

și neliniștitor — în aceeași măsură ca tovărășia lui Galbar. Ah, cum aș fi vrut să treacă odată noaptea aceasta fără sfîrșit, să vină *zorile odată și să-mi* aducă *în rotondă prietenii, frații mei pămînteni, frații mei* de care mă simțeam acum mai atașat ca oricînd !...

Galbar era atunci foarte preocupat cu studierea cadranelor. Privindu-l, am căpătat aproape certitudinea că, atunci cînd își concentrează atenția în altă parte, el nu-mi mai „aude" gîndurile sau, cel puțin, nu le ia în seamă. Această constatare îmi era nespus de plăcută și-mi producea o anumită relaxare fiindcă, știindu-l în stare „să mi se uite" astfel prin toate ascunzișurile creierului, aveam un sentiment de jenă, ca și cînd aș fi rămas gol pușcă în fața unor priviri indiscrete. Contemplarea cadranelor n-a durat însă prea mult și marțianul s-a întors iarăși spre mine.

— Sînteți, așadar, mulți pămînteni aici, în jurul... Cum îl spui ?... „Templul de Oțel" ?!... Un templu ! Interesant... Și, după un moment de ezitare : Curînd, semenii dumitale vor pătrunde aici...

Vocea lui Galbar n-avea nuanțe : era, de fapt, sonorizarea ideilor sale printr-un dispozitiv tehnic oarecare. Însă cuvintele acestea seci, rostite uniform, căpătau în mintea mea dimensiunea pe care le-ar fi conferit-o, probabil, tonul. Așa și acum. Sau... îmi juca oare imaginația vreo festă ?... În orice caz, aveam impresia că marțianul n-ar fi dorit ca semenii mei să pătrundă prea curînd aici, în subsol, și numaidecît un vag instinct al pericolului posibil m-a făcut vigilent. Mi-am înăbușit însă gîndurile, îngrijorarea, pentru ca locatarul subteranului să nu ia act de ele. Trebuia neapărat să cîștig timp...

— Semenii mei au gînduri bune. Ei nu vor altceva decît să afle tot ce se poate despre „Templul de Oțel" și despre constructorii lui, am început convins că subiectul e de perspectivă.

— Ah... și tocmai dumneata ai fost cel mai curios dintre toți ! Cel puțin așa bănuiesc, de vreme ce ai venit în puterea nopții singur să cercetezi rotonda... Nu crezi că, uneori, prea multă curiozitate strică ?!

Am înghițit în sec o dată, ca un copil admonestat.

— Vezi... *sînt cercetător de meserie ; la mine, dorința de a* cunoaște e o pasiune...

— Mai sînt cercetători acolo, sus, probabil. Însă dumneata... Ții chiar așa de mult să afli totul înaintea celorlalți ?

Era o invitație ?... Prinsei mai multă inimă :

— Eh !... De vreme ce sînt aici...

Galbar parcă mă cîntărea din ochi, șovăind.

— Ei bine, se hotărî în cele din urmă, hai să-ți satisfac puțin curiozitatea. N-o să-ți folosească la nimic, dar am s-o fac totuși, uite-așa, dintr-o toană... Sau zi-i recunoștință, dacă vrei; mie puțin îmi pasă!

IX.

Aveam acum din nou impresia că marțianul este binevoitor și pornit pe sfătoșenie, ca și cînd sistemul său de comunicație mi-ar fi transmis nu numai vorbe, ci chiar și starea lui de spirit.

— Un templu, hai?!.. și parcă rîdea. Nu-i templu, pămînteanule! E un mesaj!

— Clădirea asta?!...

— Clădirea asta. E mesajul semenilor mei către ființele înzestrate cu rațiune care ar nimeri vreodată pe Marte, cum îi spuneți voi. Aici este închisă esența civilizației noastre: gîndirea, tehnica, știința, cultura... A fost ideea lui Garud. Cine-i Garud?... Nu știi?!... Ah, ai dreptate! Ia, un vanitos căruia îi place să se vorbească despre el. Să-l fi văzut cu cîtă pasiune pleda pentru părăsirea planetei. Parcă sfîrșitul lumii amenința să vină dintr-un moment într-altul! Cum?... Cine s-o părăsească?... Oamenii, bineînțeles! Da, marțienii, toți, pînă la unu! Ah, nu ți-am spus? planeta era în declin; pierdea pe zi ce trece apa și aerul, scădea temperatura, se întindea pustiul... S-a dat alarma, deși pericolul era încă departe: puteau să treacă zeci, chiar sute de milenii... S-ar fi găsit pînă la urmă soluții mai bune, așa cum susțineam tot timpul eu, cum erau și alții de părere, o mulțime... Majoritatea însă a preferat o aventură de proporții cosmice: mutarea omenirii pe Derin, în sistemul stelei Algara. Algara?... Da, stea. E cea mai aproape de Soare.

Se opri aplecîndu-se atent spre unul dintre cadrane.

Adică... era cea mai apropiată. Acum lumina străbate drumul de acolo și pînă aici în patru mii de ani! Așa e. Vezi, uit, uit mereu... și nu mă pot obișnui cu ideea că au trecut de-atunci două sute cincisprezece milioane de ani... Acolo trebuie să fie Algara! Ei au plecat de mult pe Derin, foarte demult... Și mie-mi pare că încă ieri eram temutul Galbar, care-și aștepta pedeapsa! Oare să fie adevărat?... Nu s-a stricat aparatura? Nu mă încearcă „Ei" cumva?!...

Dintr-un salt a fost lîngă cadrane, acoperind în parte cu silueta-i întunecată lumina lor săracă, dar s-a retras numaidecît și am ghicit în cuvintele rostite apoi accentele unei dezamăgiri amare și, poate, o resemnare dureroasă care contrasta cu impresia de bună dispoziție presărată cu ironii — de la începutul ciudatului nostru „dialog".

— Nu, aparatele nu mint, murmură ca pentru sine. Însăși prezența dumitale e dovada, creierul dumitale îmbibat cu imaginile Pămîntului natal... Ei au plecat de mult și n-o să mai revină... Ce spui ?... A, da : trebuia să fiu pedepsit. Pentru că am încercat să opresc exodul spre Algara. Eh ! Se zice că nu prea m-am uitat la *mijloace... De ce m-am opus ? De ce !... Știu eu ?...* Poate fiindcă iubeam priveliștile țării mele, trecutul ei măreț... mă tulbura mesajul generațiilor care ne-au precedat... ruinele din valea Albeir, statuile de la Elgari, Minaverul din care și-a scos marmura Kadiwas, peisajele pe care le-a imortalizat Saledi, Banidul unde a trăit și a murit Malbens...

S-a mai oprit o clipă ca și cînd i s-ar fi tăiat răsuflarea (sau ca să prindă sensul vreunei întrebări pe care i-o puneam în gînd), pentru a continua apoi :

— *Acuma n-are nici o importanță. Garud a fost cu ideea că* trebuie să rămînă pe planetă semne despre oamenii care au trăit aici. Pentru cine ? Pentru orice ființe gînditoare care vor debarca pe Marte de-a lungul timpului. O utopie, zici ?... De ce ? N-au debarcat ai noștri pe Derin ? Voi n-ați venit aici ?... Ce s-a făcut o dată se poate repeta a doua oară și de un număr infinit de ori ! Așa s-a născut „Templul de Oțel", capsulă în care timpul s-a oprit pe loc ; sîntem aici și cîțiva oameni, soli vii trimiși în Viitor... Toți condamnați ?! Nu, nicidecum ! Unii sînt voluntari. Ce aici ?... O simplă întîmplare ! Puteai prea bine să readuci la viață pe altul... Nu, dragul meu, nu m-a durut de loc sau nu țin minte. Eram exact aici unde mă găsesc acum, cînd ușa s-a izbit cu zgomot în urma mea ; ecourile ei prelungi mi-au săgetat ființa ca un fior de gheață și cînd ele s-au stins mă găseam tot aici, ușa era deschisă din nou, însă trecuseră două sute cincisprezece milioane de ani !

X.

Tăcerea marțianului îmi sugera că el se reculege sau meditează. Cît de ciudat era și cît de nefiresc !... Stătea la cîțiva pași de mine și totuși aveam senzația nedeslușită a unui hău imens care se căsca între noi. În jurul său parcă pluteau încă prezente gîndurile, preocupările, însuși aerul lumii sale de acum patru milioane de secole.* El trăia parcă în epoca aceea și numai cu un penibil efort de acomodare vorbea uneori despre ea la timpul trecut.

Povestea lui Galbar, trezirea lui în lumea actuală aveau în ele ceva tulburător ; simțeam nevoia să spun vreo cîteva cuvinte

* În vreme ce Galbar se referă la ani marțieni, Mirea se gîndește la ani tereștri.

de înțelegere, chiar de compasiune, cînd el vorbi din nou, înăbușit, ca pentru sine:

— Așa. Sînt primul vasăzică! Primul... Vezi cum le rînduiește destinul pe toate?!... De acuma *eu* voi hotărî! În primul rînd... ca să-i aduc pe ceilalți la viață, va trebui să refac potențialul energetic... În parte, cel puțin. Ascultă, sînt mulți acolo sus?...

— Cine? Semenii mei? Da, sînt destui. Să vezi ce bucuroși vor fi să te cunoască!...

— Da, da, mirii el cu o notă neplăcută în glas. Desigur, o să-mi fie de mare folos. Să procedăm însă cu tact: știi, deocamdată pămîntenii nu trebuie să afle nimic de existența mea sau a subsolului.

— Cum adică?!... scăpai eu vorba fără să vreau.

După felul în care-i auzeam cuvintele, s-ar fi spus că morfolește ceva în gură.

— Uite-așa! De ce ești curios? Iar vrei să știi totul?... Ei bine, am să ți-o spun pe șleau: dacă erați mai mulți, poate că lucrurile s-ar fi petrecut altfel: însă fiindcă ai pătruns aici singur... De ce să nu profit? Cînd pot ajunge primul printre oameni, așa cum am dorit-o totdeauna, conducătorul lor, aș fi un prost să-i dau prilejului cu piciorul! Semenii mei o să-mi datoreze totul. Mie și *numai mie!* Înțelegi? E nevoie doar de puțină răbdare și prudență — să cîștig puțin timp... Așadar, nu trebuie să afle încă nimic prietenii de sus.

— Oh, sînt un om discret, m-am grăbit să-l asigur, dar nu cred...

— Nu, dragul meu, n-o să-ți dau *eu* ocazia să fii indiscret!

Cuvintele și atitudinea lui Galbar începuseră să mă alarmeze.

— Nu-nțeleg...

— Nu vei mai ajunge la ei niciodată, mi-o reteză el cu brutalitate. Acum înțelegi?

M-a trecut un fior prin tot corpul; degetele mi se crispară căutînd un sprijin și privirea îmi lunecă, grăbită, în lături.

— Ce... Vrei să mă omori?! strigai îngrozit, cu părul făcut măciucă; instinctul îmi spunea că mă domină, că e mai tare decît mine, că fără arme sînt la cheremul lui...

— Aș! zise el tărăgănat. Sînt recunoscător din fire și n-o să uit ce-ți datorez. De ce să te omor? Eu n-am murit! O să te „codific" pentru scurtă vreme — un an sau doi... Ce spui?... „codificarea" înseamnă *un fel de moarte?!*... Hai, nu vorbi prostii! Ar trebui să recunoști că mă încurci acum: nu pot să te țin altfel sechestrat, fără de hrană, fără aer, cine știe cît... Nu, m-am gîndit eu foarte bine: e singura soluție și, crede-mă, nu-i cea mai rea!

Spunea lucrurile acestea cu o liniște sinistră, ca și cînd i-ar fi vorbit unei bucăți de lemn din care voia să facă o mobilă. Îl priveam împietrit de groază. Oare nu cumva, de-a lungul atîtor

milioane de ani, structura cristalului suferise cine ştie ce mici modificări tocmai în porţiunile care asigurau „decodificarea" organului gîndirii ?... E nebun ! Poate că fusese şi înainte... Pune la cale ceva rău împotriva semenilor mei ! Altfel de ce i-ar evita ?... Acestea mi-au trecut ca fulgerul prin minte, uitînd că marţianul poate să-mi „audă" gîndurile. Nu s-a înfuriat. Cred mai degrabă că-l amuza, aşa cum îi amuză pe unii chiţcăitul şoarecelui prins în cursă, gata să ajungă sub ghearele pisicii. Ba chiar a găsit de cuviinţă să toarne gaz peste foc :

— De semenii dumitale te îngrijeşti ?... Eh, n-o să fie prea mare paguba ; sînteţi destui acolo pe Pămînt ! Îmi trebuie substanţa lor nervoasă cu tot potenţialul ei de judecată, memorie, voinţă, de energie îngrămădită în ea ; voi tot nu ştiţi încă să le folosiţi cum se cade !...

— Nebun scelerat ! am strigat atunci neputîndu-mi stăpîni mînia şi oroarea.

— De ce ? Pentru că vreau să întrebuinţez cu folos o forţă uriaşă ? Chiar tu vorbeşti ? Un pămîntean ?!... Voi, care v-aţi omorît adesea profeţii, gînditorii, savanţii pentru te miri ce şi aţi risipit fără nici o răspundere cea mai nobilă, cea mai preţioasă şi cea mai imensă dintre energii !...

Dîndu-mă un pas înapoi am ajuns cu spatele la perete tocmai la timp ; cred că m-ar fi lăsat picioarele dacă nu m-aş fi sprijinit de ceva. Totuşi îl înfruntam cu furie şi disperare.

— Şi după aceea ?... Le ce-ţi va folosi măcelul ? Ce ai de gînd să faci ?... Să populezi planeta, deşertul acesta de piatră în care nu mai creşte nimic ?!...

Galbar se pregătea parcă să-mi răspundă ceva, însă s-a răzgîndit pesemne. L-am văzut mişcîndu-se agitat prin apropierea cadranelor luminoase ; manipula probabil vreun mecanism, fiindcă ceea ce numisem eu „tabloul de comandă" s-a stins brusc, lăsîndu-ne într-un întuneric aproape complet ; abia dacă îl risipea puţin cadranul de lîngă uşă, în zona aceea. După cîteva clipe însă lumina apăru din nou, de astă dată pe o întreagă porţiune de perete din apropierea cadranelor, la vreo patru metri de mine. Părea să fie acolo un ecran de televizor, dintre cele mai mari ; lucirea lui verzuie se reflecta pe garniturile metalice ale uşii, răzbătînd chiar pînă în coridor. Pe Galbar însă nu l-am văzut mai bine ; stătea retras în umbră, ca de obicei, atent la ceva ce eu nu observam încă. Deodată, pe ecran apărură imagini ! Erau de o claritate neobişnuită şi în relief... Cu nespusă uimire am recunoscut chiar şantierul „Templului de Oţel" — pustiu, cum trebuia să fie la ora aceea din noapte ; jur-împrejur, pînă departe, se întindeau taberele noastre, cu adăposturi, laboratoare, antene, schelării metalice... Ici-colo cîte un bec sau un tub de neon, cîte o fereastră luminată, parcă stătea de veghe. Imaginea se mişca

încet, ca și cînd obiectivul unei camere de luat vederi s-ar fi deplasat roată, analizînd cu de-amănuntul priveliștea. Am recunoscut cu emoție Baza română de cercetări, adăpostul pe care-l părăsisem cu puțin înainte și unde prietenii mei dormeau fără grijă, visînd frumos! Apoi, imaginarul obiectiv se îndepărtă de așezările noastre, prin fața lui alergară munți prăpăstioși, munți roși de vreme, îngrămădiri informe de stînci, pustiuri sterpe și dezolante, ținuturi cenușii, pietroase, răvășite parcă de cataclisme fără nume.

Mă întrebam nedumerit prin ce mijloace reușea Galbar să aducă pe ecran imagini din ținuturi așa de întinse — poate, de pe întreaga suprafață a planetei —, indiferent dacă locurile erau din emisfera luminată sau din cea întunecată. Marțianul stătea nemișcat, însă eram convins că imaginile pe ecran ascultă de dorința și interesul său; mi s-a părut că ar căuta *anumite* locuri, căci obiectivul se oprea din cînd în cînd asupra unor peisaje, le cerceta îndelung, atent, le aducea pînă aproape de tot scormonindu-le ca un pribeag întors la vechea lui vatră ruinată, unde încerca să mai găsească vreun obiect uitat, vreun ciob, vreun lucru cît de neînsemnat care i-ar aminti de clipele trăite altă dată... Apoi, dezamăgit, pleca mai departe cu inima grea, într-o cavalcadă halucinantă peste munți, peste văi și cîmpii, peste nesfîrșite paragini triste și moarte...

De astă dată Galbar plîngea! Plîngea cu adevărat... N-am auzit nici hohote, nici suspine și nici nu i-am văzut lacrimile, dar *știam* că plînge; sistemul său de comunicație îmi transmitea o stare de nespusă durere pe care, te rog să mă crezi, aproape că i-o împărtășeam.

— Nu, aceasta nu e lumea noastră... l-am auzit murmurînd. Nu poate fi. E groaznic!... Unde-s ținuturile înflorite, marea, apele care-și tremură oglinda ușor cînd le atinge boarea... pădurile verzi... Unde-i viața?!... Nu... În pustiul acesta, nu! E zadarnic... zadarnic... zadarnic...

Și obiectivul aparatului gonea, gonea mereu mai departe...

La început spectacolul acesta m-a prins, m-a subjugat, făcîndu-mă să uit că viața îmi este în primejdie, că semenilor mei li se pregătesc cine știe ce grozăvii. Undeva însă instinctul de conservare mă trăgea parcă încetișor de mînecă spre a-mi atrage luarea aminte fără să-i tulbure dureroasa meditație lui Galbar. Mi-am întors privirea pe furiș de la ecran, aruncînd-o repede în jur. O fracțiune de secundă s-a oprit la intrare, căci din toată încăperea ușa mă interesa cel mai mult; ți-am spus că era poate ceva mai bine luminată decît restul peretelui... Cum am văzut-o

așa, din fugă, m-a fulgerat prin minte că la ușa aceasta este *ceva*, un amănunt care o deosebește de alte uși, dar nu-mi puteam da seama ce anume ; lucrul mă enerva, fiindcă aveam sentimentul că ceea ce-mi scapă e foarte important. Instinctiv, măsurasem cu ochii distanța : dintr-o săritură aș fi fost în coridor, înainte de-a schița Galbar măcar un gest !... Și numaidecît mi-am întors iarăși privirea spre ecran, îngrozit de ideea că marțianul mi-ar fi putut descoperi intenția de a evada, zădărnicindu-mi orice tentativă. De altfel, cine-mi garanta că săritura o să-mi asigure și reușita ? Aveam eu vreo idee despre iuțeala lui Galbar ? M-ar fi ajuns în clipa următoare, în coridor, pe scară, în rotondă... Știam că mă poate imobiliza numai cu voința : mi-o dovedise în primele clipe ale întîlnirii noastre.

M-am uitat din nou la priveliștile care se perindau pe ciudatul ecran, încercînd să-mi înăbuș gîndurile trădătoare. Oare mă simțise marțianul ?... Nu prea-mi venea să cred ; părea cu totul copleșit de ceea ce vedea. Planeta căreia cu puțin timp înainte voia să-i redea strălucirea și podoabele civilizației era doar un groaznic și cu totul inutilizabil deșert ; peste ea trecuseră din plin cei două sute cincisprezece milioane de ani marțieni ! Ce va face acuma Galbar ?... În clipa în care îmi puneam întrebarea, am tresărit străfulgerat de o idee : ușa ! Îmi venise în minte ce anume o deosebește de alte uși... Doamne, cum de-am uitat ?! Doar fusese primul lucru ce mi-a bătut la ochi cînd am intrat aici : n-avea nici un mîner înăuntru ! Și nici vreun alt sistem mecanic de deschidere... Se vedea bine că suprafața ei interioară e absolut netedă, albă, uniformă... Dacă izbuteam s-o închid, Galbar nu m-ar mai fi ajuns niciodată, căci *ușa aceasta nu se putea deschide decît din afară !* Numai din afară !... Numai din afară... îmi bălăngănea în creier ca un clopot și orice încercare de a-l opri s-a dovedit zadarnică. Marțianul era însă atît de preocupat încît n-a „auzit" gîndul care urla de parcă-l auzeam și eu. Sau, l-o fi auzit ?... Nu știu prea bine ce s-a întîmplat atunci, pentru că un val de sînge mi-a năvălit în cap, aruncîndu-mi parcă o perdea roșie peste minte și peste privire ; am făcut un salt cum nu mai făcusem în viața mea și chiar din zbor am apucat minerul ușii. O fracțiune de secundă l-am mai zărit pe Galbar și păstrez săpată în minte această ultimă imagine : se întorsese cu fața spre mine și rîdea ! Îți jur că rîdea cu poftă și nu m-a împiedicat să-nchid ușa, deși putea s-o facă atunci cînd am trîntit-o cu puterea disperării. Ecouri prelungi răsunară de-a lungul coridorului, sus în rotondă și jos pe undeva, pe sub pămînt... Am auzit un fel de bufnitură surdă sau explozie care a cutremurat amarnic pereții

de oţel ai clădirii; un suflu nemaipomenit s-a repezit dinspre fundul coridorului, măturîndu-mă ca pe un pai în direcţia scării. M-am lovit acolo cu capul de ceva şi după aceea n-am mai ştiut nimic.

XI.

M-a trezit parcă hurducatul unei căruţe pe un drum bolovănos, care mă zguduia îngrozitor, făcîndu-mi capul să se bălăbănească încoace şi încolo. Pe urmă, mi-am dat seama că, în realitate, stau pe loc, rezemat de ceva şi că zgomotele pe care le aud sînt palmele ce mi le administra un om al cărui chip îmi era familiar, însă nu-mi aduceam aminte cum îl cheamă; mă plesnea cînd pe un obraz, cînd pe celălalt, strigîndu-mi mereu ceva. Mi-a trebuit o bună bucată de vreme pînă cind am înţeles că strigătele erau propriul meu nume şi că cel care mă pălmuia cu atîta tragere de inimă se numeşte Ionel Branişte.

— Hei!... Dar trezeşte-te odată, Lucian! Ia te uită, Mihule, că-şi revine! Pune mîna şi tu, Huţan, să-l aşezăm mai bine... Ce naiba ai făcut, băiatule?!

Mi-am ridicat cu greutate pleoapele şi mi-am dus, şovăind, mîna la cap.

— Ce s-a întîmplat? am reuşit să articulez cu un vădit efort.

— Stai aşa... stai liniştit pînă vine doctorul Baciu. Trebuie să pice acuşi, s-a dus Florin Bădescu după el...

— Dar spune-mi odată ce...

— Ah, ce s-a întîmplat, ce s-a întîmplat!... Noi ar trebui să te întrebăm pe tine. Ai plecat de unul singur din adăpost şi, dacă n-ar fi fost nişte congolezi cumsecade care te văzuseră ultima oară, poate mai rămîneai cîteva ceasuri bune aici, singur şi fără ajutor... Ai căzut, pare-mi-se, pe scară: zăceai, cînd am venit, acolo, cu faţa în jos, unde-i pata aceea de sînge...

— Acolo?!... Păi de acolo m-am ridicat eu singur...

— Te-ai ridicat pe dracu'! Eu şi cu Mihu te-am ridicat şi te-am rezemat aici, de perete.

Îmi revenisem de-a binelea; doar capul mă durea încă destul de tare. Prietenii m-au ajutat să mă ridic, tocmai cînd prin rotondă se auzeau paşii unui grup de oameni: erau doctorul Baciu, Florin Bădescu şi încă trei-patru cercetători din grupul nostru. Toată lumea voia să ştie ce s-a-ntîmplat, nu pentru că i-ar fi tulburat prea mult accidentul meu, ci numai din curiozitate: descoperirea subteranei era un fapt nou şi foarte promiţător în cercetarea „Templului de Oţel".

Pe mine însă mă preocupa numai Galbar; acum, cînd mă simţeam în siguranţă printre ai mei, cînd întunericul din coridor fusese alungat tocmai pînă în fund la o cotitură de lumina îm-

belșugată, prezența marțianului acolo la doi pași nu mă mai speria. Le-am povestit așadar întîmplarea — în cîteva cuvinte, nu așa cum ți-am istorisit-o ție — îndată ce am scăpat din mîna doctorului, care se mulțumise deocamdată să-mi aplice un pansament sumar și să-mi facă o injecție.

Mă așteptam la exclamații de mirare, la întrebări care să curgă, ploaie... Cînd colo, oamenii își aruncau priviri semnificative, ridicau din umeri sau chiar zîmbeau condescendent.

— Ai visat, băiete ! îmi spuse rezumînd părerea tuturor tocmai omul de la care m-aș fi așteptat mai puțin, Ionel Braniște. E limpede ca lumina zilei : cînd s-a deschis brusc „altarul" te-ai rostogolit pe scară și ai căzut aici, lovindu-te la cap... Vorbind, el arăta cu gesturi largi, pentru a fi mai convingător. Așa e ?... Se vede și după sînge. Uite : în altă parte nu-i nici o picătură. Ei bine, noi te-am ridicat din locul acesta... Doar n-o să-mi spui că ai căzut de două ori exact pe același loc !

Eram puțin descumpănit.

— Stai, Ionel, să nu ne grăbim : de aici m-am ridicat eu singur, după ce am căzut pe scări...

— De aici te-am ridicat *noi*, cînd te-am găsit acum o jumătate de oră. Întreabă-i și pe ăștia...

M-am uitat de jur-împrejur, apoi am ridicat din umeri.

— Atunci înseamnă că a fost o coincidență, una strașnică de tot, și nimic mai mult ! S-au mai văzut din astea. Odată m-am ridicat eu însumi de aici, îmi amintesc prea bine. De unde aș ști-o ? Din vis ? Puteam să văd în vis locul unde zac fără cunoștință ? *Să văd și să descriu interiorul unei încăperi care-i închisă* acum ? Dar e absurd !... De altfel, ce rost are toată discuția ? În dosul acestei uși e Galbar ! El va fi cea mai bună dovadă...

Și, cu pași hotărîți, m-am îndreptat spre prima ușă de pe stînga, urmat încet de ceilalți, cărora între timp li se mai adăugaseră cîțiva. Cînd am atins mînerul însă m-a cam lăsat curajul ! *Crezi că-mi era tot una, știindu-l pe teribilul marțian gata să* fie încă o dată liber prin mîna mea ?... Șovăiam deci. Cei din jur îmi aruncau priviri pe care le socoteam ironice. Atunci mi-am spus : fie ce-o fi ! Nu mai sînt singur... Și am tras cu putere de mîner. Ușa se deschise larg, în timp ce lumina puternică a cinci lanterne cu nitroxen inundă spațiul din dosul ei.

Ei bine, nu știu dacă ți-aș putea descrie uimirea pe care am resimțit-o atunci, încurcătura în care m-am găsit, surpriza și rușinea chiar. În fața noastră era o încăpere mică, de cel mult trei pe trei, goală complet, fără altă deschidere decît cea în pragul căreia ne aflam ; de Galbar, cadrane, ecrane nici pomeneală ! Ba chiar și pereții de grilă fină, celulari ca fagurul, nu mai erau acolo...

. . .

O clipă a fost liniște. Apoi a izbucnit un hohot de rîs cum n-am mai pomenit! Mă întorceam congestionat și încurcat la culme, cînd într-o parte, cînd într-alta, gesticulam căutînd să explic, să mă justific, să-mi arăt mirarea... Vreo două-trei minute a fost imposibil să se înțeleagă ceva în mijlocul vacarmului iscat. Pe urmă Braniște și-a dat părerea, cam ironic:

— Ai greșit ușa, băiatule! Poate, a fost asta... și, rostind cuvintele, trase mînerul ușii din partea cealaltă a coridorului. În momentul acela s-a auzit un zgomot ca de sticlărie sau porțelanuri sparte; undeva parcă a căzut o greutate care prinse a se rostogoli năprasnic, antrenînd cu ea o adevărată avalanșă. Ionel Braniște lăsă speriat mînerul, făcînd o săritură înapoi; pe ușa întredeschisă ieșea un norișor de praf, miros de ars, un alt miros nedefinit, în timp ce zgomotele subterane creșteau mereu, transformîndu-se într-un groaznic uruit continuu.

— Cutremur! urlă cineva și toată lumea se repezi la scară; într-adevăr, pereții care vibrau începuseră să se clatine puternic; sub noi și în partea stîngă se auziră bufnituri ca niște explozii depărtate, podeaua se înclina vizibil într-o parte, ba chiar plesni la cîțiva pași de mine, lăsînd să se deschidă o crăpătură largă. Nu era cutremur, ci un fenomen cu totul necunoscut!

Am aruncat încă o privire în camera unde trebuia să fi fost Galbar — o ultimă privire, iute ca fulgerul — și, nu știu de ce, m-a copleșit impresia că-i dezlegasem taina: camera aceea mică și goală, care totuși nu putea fi complet fără rost în economia construcției, *părea cabina unui ascensor!* Sau poate mai degrabă a unei scene turnante... N-am stat să lămuresc alternativa, căci bolta coridorului se îndoia ca și cum oțelul s-ar fi transformat în ceară, peretele plesni și el cu un scrîșnet sinistru, solul păru că vrea să se deschidă, clădirea să se surpe... Rămăsesem acolo singur! O clipă s-a ivit în capul scării Braniște care mi-a strigat ceva; am alergat lovindu-mă cînd de un perete, cînd de celălalt, sufocat de fum și de căldură, am urcat în fugă scara care s-a prăbușit îndată ce am ajuns sus, la „altar". M-am repezit, nebun de groază, în primul coridor, căci însăși rotonda începuse să se lase într-o parte.

Cum am ajuns afară nu mai știu! Mă durea capul, eram slăbit după leșin, cu nervii zdruncinați de atîtea emoții, aproape fără aer în rezervor... Aș fi căzut grămadă acolo lîngă „templu" dacă nu m-ar fi sprijinit un braț viguros. Era Ionel Braniște; fără să-mi dau seama, el alergase tot timpul alăturea de mine, mă ajutase să-mi pun echipamentul la „garderobă", mai că nu mă luase pe sus ca să mă scoată din clădirea de metal.

XII.

Se zice că m-a doborît un șoc nervos. Am zăcut o lună încheiată și nu sînt de cînd m-am ridicat din pat decît vreo patru săptămîni : convalescența mi-am petrecut-o pe astronavă... Dar povestea cu Galbar n-am mai spus-o nimănui.

Urmăream cu interes știrile privitoare la „Templul de Oțel", și astfel am aflat că masiva construcție suferise mari stricăciuni. Aplecată într-o parte mai dihai ca Turnul din Pisa, se ținea în picioare numai datorită faptului că era dintr-o singură bucată. În schimb, subsolul fusese complet distrus. Pînă la plecarea mea spre țară, echipe speciale au încercat să-și croiască drum printre ruine ; n-au găsit nimic, decît o grămadă informă de metal și alte materiale — multe neidentificate încă — rupte, arse, îndoite, răsucite, chiar topite in parte... Închipuie-ți ce temperaturi au fost acolo, dacă însăși masa de oțel s-a topit pe alocuri ! Ce-i mai ciudat e că-și schimbase pînă și structura ! O falie care trecea pe sub „Templul de Oțel" s-a adîncit cu peste zece metri ! Oamenii spuneau că toată catastrofa pornise de la vreun scurtcircuit la deschiderea celei de-a doua uși ; erau în subsol, probabil, substanțe care puteau exploda sau arde ; ba, mulți și-au exprimat părerea că au avut loc anume un șir întreg de „mici" explozii termonucleare...

Eu mă îndoiesc și astăzi de posibilitatea unui scurtcircuit în sensul pe care-l dăm noi expresiei. Galbar îmi spusese că marțienii utilizau alt soi de energie, nu electricitate. De altfel, nici nu văd cum ar fi existat o sursă de electricitate care să mai funcționeze după atîtea milioane de ani !... Deschizînd o ușă — așa cum făcusem eu în cazul „reconstituirii" lui Galbar — cine știe ce reacții misterioase declanșase prietenul meu Braniște într-un sistem afectat fără îndoială de trecerea timpului. Ce vrei, or fi fost marțienii meșteri iscusiți, dar calculele, oricît de perfecționate, nu puteau prevedea chiar toate modificările posibile — pînă și în structura materiei — după o perioadă așa îndelungată. Galbar însuși recunoscuse că „s-a defectat ceva" la dispozitivul care asigura „decodificarea" ; în alt compartiment al subsolului defecțiunea fusese cu siguranță de altă natură și avusese drept urmare nu o scurgere de energie, ci fenomenele care au determinat catastrofa.

Dar ce se întîmplase oare cu Galbar ?... În liniștea infirmeriei mi-au venit în minte o mulțime de amănunte cărora nu le dădusem la vremea lor prea mare importanță. Mi-am amintit astfel că marțianul îmi spusese după examinarea unuia dintre cadrane că „energia" s-a pierdut de-a lungul timpului, rămînînd doar atîta cît ar fi fost de-ajuns pentru „codificarea" *unei singure persoane.*

Pe de altă parte, atunci cînd am tras ușa după mine m-a oprit s-o închid, spunîndu-mi că „face contact“. Concluzia mea este că. închizînd această ușă, cînd am fugit, *eu declanșasem „codificarea“* lui Galbar ; operația era ireversibilă, deoarece se consumase toată energia ! Încăperea în care stătuserăm noi s-a deplasat pe orizontală sau pe verticală în interiorul subsolului — acolo unde se făcea operația de „codificare“ —, lăsînd în locul ei acea cameră micuță, probabil de acces pentru persoanele care voiau să intre în interiorul instalației fără a fi expuse.

Adesea mă gîndesc la marțian, pe care parcă-l văd și astăzi rîzînd, așa cum l-am zărit o clipă cînd am trîntit ușa încăperii din subsolul „Templului de Oțel“. Ei bine, sînt ferm convins că-mi cunoștea intenția de-a evada, știa că-l voi închide acolo și tot ce va urma după aceea. Îl zguduise, cred, aspectul actual al planetei, zădărnicia planurilor sale și a preferat să se întoarcă în neființa din care abia ieșise cu un ceas înainte. *Rîdea* de groaza mea atît de inutilă, de graba cu care-i făceam un serviciu pe care pentru nimic în lume n-aș fi vrut să i-l fac.

Vezi, de aceea mă roade necazul și-mi sfîșie mintea părerea de rău... Am conștiința că, mergînd singur în „Templul de Oțel“, deschizînd *singur* o ușă pe care n-aveam dreptul s-o deschid decît după luarea unor măsuri colective de siguranță — căci așa erau regulile în activitatea noastră — am zădărnicit unica ocazie a pămîntenilor de-a cunoaște tot ce a cucerit mintea și spiritul unei alte umanități. N-ai idee, Andrei, cît de greu mă încearcă sentimentul vinovăției, mai ales că-l țin ascuns în mine, fiindcă nimenea nu crede în povestea lui Galbar...

SFÎRȘIT

De la Icar la cuceritorii Lunii

T. Stafford, E. Cernan, J. Young — echipajul care s-a apropiat la 15 km de misterioasa Selena

Thomas Patten Stafford, colonel aviator al S.U.A., cosmonaut cu vechi state de serviciu, declara înainte de startul misiunii „Apollo"-10, al cărei comandant fusese numit: „Vom încerca să dezlegăm toate necunoscutele zborului spre Lună, să netezim astfel drumul și să efectuăm absolut toate operațiile impuse de aselenizare, mai puțin pasul final, adică descinderea pe suprafața Selenei... Credem că vom putea găsi pentru colegii de pe «Apollo»-11 un loc cît mai bun de «parcare», evitînd craterele și ridicăturile, pentru a nu-i pune în dificultate..." La întoarcere, Stafford a putut raporta cu mîndrie că echipajul său și-a îndeplinit misiunea.

T. P. Stafford s-a născut la 17 septembrie 1930 la Weatherford (Oklahoma), unde a făcut și primele studii. În anul 1952 a absolvit Academia militară de marină și a ales cariera de aviator ambarcat. După luarea brevetului de pilot a servit în numeroase unități, apoi a fost repartizat la

Școala de piloți de încercare de la Baza aeriană Edwards. În 1959, la terminarea instrucției, este oprit în această instituție ca șef al sectorului performanțe din Divizia zborurilor experimentale. La Edwards, Stafford a răspuns de supravegherea pregătirii zborurilor, a condus și activități didactice, a stabilit programe de învățămînt și a contribuit la realizarea unor manuale. Astfel, a fost coautor la crearea cursurilor „Pilot's handbook for performance flight testing" („Îndrumătorul pilotului pentru încercările performanțelor de zbor") și „Aerodynamic handbook for performance flight testing" („Îndrumător de aerodinamică pentru încercările performanțelor de zbor").

În anul 1962, Thomas Stafford a început cursurile secției de conducere administrativă a Universității Harvard; totuși n-a rămas acolo decît... trei zile, deoarece i-a sosit aprobarea să se prezinte la verificarea pentru primirea în grupul de cosmonauți. Deși cu înălțimea lui de 1,80 metri depășea baremul, ceea ce i-a și provocat greutăți la admitere, Stafford reușește totuși la 17 septembrie să intre în cel de-al doilea grup de astronauți americani, alături de **Neil Armstrong, Frank Borman, Charles Conrad, James Lovell** și alții.

Inițial, astronautul Stafford, care avea gradul de căpitan și un activ de circa 3 500 ore de zbor (peste 2 500 pe reactoare), a fost destinat să fie primul astronaut american care să iasă din cabina navei „Gemini"-6 și să evolueze liber în spațiu. Ulterior această cinste a fost transmisă echipajului „Gemini"-4, *regretatul cosmonaut* **E. White** fiind primul american care a părăsit pereții protectori ai cabinei. O a doua mare neșansă a avut-o Stafford atunci cînd la 15 decembrie 1965, în cadrul misiunii „Gemini"-6 (împreună cu **W. Schirra**), n-a reușit să realizeze premiera rendez-vous-ului spațial cu o rachetă-țintă „Agena", deoarece aceasta n-a putut... decola. La fel, după succesul deplin al misiunii „Apollo"-8, condusă de Borman, oficialități ale N.A.S.A. propuseseră o derogare: aselenizarea să fie realizată de echipajul navei „Apollo"-10, adică să se „sară" peste o etapă a programului. Iată însă că cinstea de a pune primul piciorul pe Lună a revenit comandantului misiunii „Apollo"-11, iar T. Stafford a trebuit să se mulțumească cu temporarul record al omului care s-a apropiat cel mai mult de Selena (15 km, în mai 1969).

Remarcabilele-i calități de pilot și astronaut, Stafford și le-a demonstrat cu prilejul periplului care a început la 3 iunie 1966 și a durat 72 de ore (44 de rotații; circa 1,9 milioane km). Misiunea a constat în rendez-vous-ul cabinei „Gemini"-9 (copilot: **E. Cernan**) cu o rachetă „Agena". La înapoiere, Stafford a obținut performanța de a ameriza la numai 1,5 mile de locul fixat. În ajunul zborului pe „Apollo"-10, Stafford avea la activ aproape o sută de ore petrecute în Cosmos.

Cine nu-l cunoaște pe acest bărbat voinic (85 kg), cu părul destul de rar, cu ochii albaștri și veșnic pe buze cu un cîntec fredonat tărăgănat cu accent din Oklahoma, nu și-ar putea închipui că este un reputat „om al spațiului". Mai curînd l-ar lua drept învățător, reverend sau contabil. Acest ins calm și stăpînit a lucrat cu computerele probabil mai mult decît oricare alt cosmonaut american. Cunoștințele sale de matematici, de inginerie și de

programare a ordinatoarelor au fost apreciate ca vitale pentru reușita zborului navei „Apollo"-10, considerată la acea dată drept cea mai complicată și hazardată activitate spațială efectuată pînă atunci.

Conform programului, la 17 mai 1969 s-a dat startul astronavei „Apollo"-10, în cadrul căreia modulul lunar, denumit „Snoopy" *, avînd la bord pe T. Stafford și E. Cernan, a efectuat patru rotații în jurul Lunii. În această perioadă, cel de-al treilea membru al echipajului s-a aflat la bordul cabinei de comandă, pe o orbită circumlunară, la altitudinea de 112 km. În timpul zborului în modulul lunar, care uneori se afla la numai 6 km de Lună (datorită înălțimii de circa 9000 m a munților selenari !), cosmonautul Stafford a făcut descrierea „zonei nr. 2" de aselenizare din Marea Liniștii, pe care ulterior au coborît N. Armstrong și E. Aldrin. Sîngele rece al comandantului a fost elementul determinant în preîntîmpinarea unei catastrofe, deoarece, atunci cînd a fost pornit motorul etajului inferior al modulului lunar, acesta a intrat într-o vibrație periculoasă, iar Stafford a trebuit să preia comanda manuală a lui „Snoopy", pentru reîntîlnirea cu cabina de comandă.

Stafford și-a cunoscut viitoarea soție încă din orașul natal ; el s-a căsătorit cu Faye Laverne Shoemaker, care i-a dăruit două fiice : pe Dianne (14 ani) și pe Karin (11 ani). Familia Stafford locuiește la El Lago, aproape de centrul spațial Houston. Renumit pentru umorul său, Thomas Stafford a făcut o probă a acestei trăsături personale cînd, întrebat de la sol ce dorință are cînd va reveni din misiunea „Apollo"-10, el a răspuns senin : „Un duș" !

Comandorul **Eugen Cernan,** pilot cosmonaut american, este renumit pentru calmul și modestia sa. Se spune că într-o zi, pe cînd un grup de turiști au sosit la Nassau Bay (grupare de locuințe ale cosmonauților pe șoseaua spre Houston), ei au văzut un bărbat potrivit de înalt, în șort, cu părul avînd fire argintii, care lucra de zor în grădină. Interpelat, Eugen Cernan, căci el era „grădinarul", a răspuns imperturbabil : „Cred că locuiește cineva acolo la sfîrșitul blocului" ! De fapt pilotul Cernan are un fel personal de a nu prea lua unele lucruri în serios, ceea ce însă nu se extinde și la meseria sa, pe care o îndeplinește în condiții ireproșabile. Acesta este de fapt principalul motiv pentru care a fost selecționat în misiunile „Gemini"-9 și „Apollo"-10.

Cernan s-a născut la 14 martie 1934 în Chicago (Illinois), unde tatăl său era supervizor la o instalație a marinei ; a absolvit liceul la Proviso Township High School din Maywood, iar apoi Universitatea Purdue din orașul La Fayette (Indiana), obținînd titlul științific de inginer electrotehnic. În continuare a urmat cursurile de ofițeri de rezervă ale marinei militare, apoi o școală de piloți de pe lîngă baza maritimă Miramar (California), unde a și devenit pilot experimentator ; de aici a fost selecționat al treilea dintr-un grup de 60 de candidați la titlul de cosmonaut. Aceasta s-a întîmplat în anul 1963, Cernan făcînd parte

---

* Cățelușul Snoopy și băiețelul Charlie Brown sînt două personaje foarte cunoscute din filmele americane de desene animate, inițial concepute de regretatul Walt Disney. În varianta astronautică Snoopy a devenit modulul lunar al lui „Apollo"-10, iar Charlie Brown — cabina de comandă.

din al treilea grup de cosmonauţi, alături de **Michael Collins, Edwin Aldrin** etc. În acelaşi an Cernan este declarat doctor în aeronautică la Universitatea navală din Monterey (California), teza sa avînd titlul „Elemente fundamentale ale propulsiei".

Eugen Cernan şi Thomas Stafford au constituit iniţial echipajul de rezervă al cabinei „Gemini"-9, titularii fiind cosmonauţii **Elliot M. See** şi **Charles A. Bassett**. Cînd aceştia din urmă şi-au pierdut viaţa într-un accident de avion, cei doi înlocuitori au preluat din mers sarcinile de antrenament. Despre acea perioadă Cernan îşi aminteşte: „A fost foarte greu pentru noi, dar am izbutit să realizăm în timp util *programul de pregătire*". În cursul zborului, început la 3 iunie 1966, Cernan a petrecut în afara cabinei „Gemini"-9 aproximativ două ore. Atunci, admirînd planeta de la înălţimea de 185 de mile, el i-a spus lui Stafford: „Hei, Tom, ce face acel om pe şoseaua californiană?" Şi întrucît Stafford a întrebat: „Pe ce drum spui că se plimbă?", mucalitul de Cernan a precizat: „Este vorba de omul care se deplasează pe motocicletă..." Or, se ştie foarte bine că de la acea înălţime nu putea fi distinsă nici chiar o casă.

Cernan este cunoscut pentru calitatea sa de a observa tot ce se petrece în apropierea cosmonavei, obicei răspîndit printre cei cu vechi state de serviciu în aviaţie. Colegii spun în glumă că tot aşa a „ochit-o" şi pe viitoarea lui soţie, care era stewardessă pe un avion al companiei **Continental Airlines**. Împreună cu Barbara Atchley (din Illinois), care a învăţat şi ea pilotajul, Cernan are o fetiţă (Teresa, de 6 ani). Fericitul trio trăieşte la Nassau Bay într-o locuinţă fermecătoare.

El consideră pregătirea în cadrul grupului de astronauţi drept „o calificare superioară pentru piloţii supersonici care sînt şi ingineri". De fapt, o parte dintre concluziile sale cuprinse în lucrarea de doctorat a avut posibilitatea să şi le verifice cu ocazia lansării rachetei „Saturn" în cadrul misiunii „Apollo"-10, dar mai ales a funcţionării motorului modulului lunar atunci cînd acesta s-a detaşat de cabina de comandă şi s-a îndreptat cu mare viteză spre Selena, pentru a se realiza orbita eliptică (15—112 km). În calitatea lui de pilot al modulului lunar, Cernan a declarat înainte de zbor, pe baza calculelor: „În cazul în care am depăşi cu numai trei secunde limita de oprire a motorului lui **Snoopy** spre Lună, ne-am prăbuşi pe suprafaţa ei cu o viteză de aproape 1,7 km/s". Acest cosmonaut rece şi precis găseşte în apropierea Lunii accentele potrivite ca să descrie peisajul neasemuit pe care el împreună cu Stafford l-au văzut cei dintîi atît de aproape: „Unele dintre cratere radiază, ca şi cum ar fi radioactive. Trecerea de la zi la noapte, de la lumina solară la cea a Pămîntului este de-a dreptul fantastică... Ea are înfăţişarea unui amurg mai dens... Privesc răsăritul Pămîntului: ce privelişte uluitoare!"

„Să faceţi o treabă bună băieţi!... Adio, ne reîntîlnim peste şase ore, nici nu vă imaginaţi cît de mare este fără voi cabina!" Aceste cuvinte, deşi mascau tristeţea de a rămîne singur, erau rostite ca să-i îmbărbăteze pe temerarii cosmonauţi din „Snoopy", care plecau spre necunoscut. Desigur, aţi recunoscut pe cel care le-a pronunţat: **John**

Watts Young, *căpitan de fregată* al marinei americane și pilot cosmonaut în echipajul „Apollo"-10. El s-a născut la 24 septembrie 1930 la San Francisco (California). A urmat liceul din orașul Orlando (Florida), unde s-a distins la învățătură, dar și la... fotbal și atletism, cîștigînd o *importantă distincție sportivă*: Cupa orașului la juniori. *Tatăl* cosmonautului, comandorul în retragere *William H. Young,* își amintește că în copilărie fiului său îi plăcea foarte mult să deseneze avioane și rachete, iar unul dintre camarazii lui de liceu povestea unui reporter că Young era capabil încă din clasa a XI-a să susțină un **speech** pe orice temă... A obținut titlul de inginer aeronautic la Institutul tehnologic din Atlanta (Georgia) în anul 1952. Într-o vacanță studențească a avut prilejul de a vizita locurile destinate să devină *imensul cosmodrom de la* Cape Kennedy. După absolvirea institutului a intrat în serviciul militar la marină, pe un distrugător. După doi ani a cerut să intre în școala de piloți, la secția de aviație ambarcată a marinei militare. După obținerea brevetului de pilot, a servit în mai multe *unități, devenind pilot de vînătoare* și apoi de încercare. În anul 1959 a fost însărcinat să conducă verificarea aparatului supersonic F4H „Phantom" destinat marinei.

În 1962 a fost numit comandant *al regimentului* 53 de aviație de la baza maritimă Miramar (California). În această perioadă el a stabilit două recorduri de performanță pentru avioane reactive: urcare la 3 000 m și la 25 000 m în timpii de 34,52 și respectiv 230,44 secunde. Aceste recorduri le-a stabilit în primăvara anului 1962, cînd a fost trimis la baza maritimă Point Mugu (California) pentru *experimentarea în zbor a aparatului* „High Jump", un avion destinat recordurilor. Întors la baza Miramar, *a fost primit în grupul celor nouă cosmonauți selecționați* la 17 septembrie 1962 din nu mai puțin de... 253 de candidați. La data selecționării, Young avea 2 300 ore de zbor, din care peste 1 600 pe aparate cu reacție, și gradul de locotenent comandor. După aproape trei ani de intensă pregătire, la 23 martie 1965, a fost copilotul lui **V. Grissom** la bordul lui „Gemini"-3, *care a efectuat un zbor* de 5 ore (trei rotații), fiind o premieră pentru acest tip de nave. În afara felicitărilor pentru că au format primul echipaj pe „Gemini", regretatul Grissom și Young au primit numeroase admonestări: în timpul zborului, Young i-a oferit lui Grissom un sandvici, introdus în cabină, după cum vă amintiți, de „Wally" Schirra. Cunoscîndu-se marea plăcere a lui „Guss" Grissom pentru asemenea gustări, el a *fost bănuit de încălcarea ordinelor* și sancționat. După un an însă este *uitat incidentul,* și *comandorul Young este numit comandant* al navei „Gemini"-10, avîndu-l copilot pe **Michael Collins.** Început la 17 iulie 1966, acest periplu spațial a durat 71 de ore (43 de rotații; circa 1,6 milioane km), timp în care s-a efectuat o joncțiune cu racheta-țintă „Agena", al cărei motor a fost folosit pentru a modifica întregului ansam-

blu orbita şi a atinge înălţimea de 475 de mile (record pentru o navă cu echipaj). În ciuda experienţei sale, acest cosmonaut de 1,75 m înălţime, cu părul brun, este şi un mare amator de pictură, desene animate, ukulele şi armoniu. Soţia sa, Barbara Vincent White, din Savannah, îl caracterizează ca fiind un amuzant amestec de contradicţii : preferă confortul de acasă unui camping, răspunde de calculatoarele de pe „Apollo", dar nu este de loc un tip practic. Familia Young are doi copii : Sandra (12 ani) şi John (10 ani).

FL. Z.

UN EPISOD ÎN „ACŢIUNEA LUNA":

„VULTURUL"

Spre sfîrşitul verii anului 1962, preşedintele Kennedy a întreprins o vizită la instalaţiile NASA (Administraţia naţională pentru problemele aeronauticii şi cercetării spaţiului cosmic). De mai bine de un an, el avea intenţia de a proclama drept obiectiv naţional coborîrea pe Lună pînă în 1970. Era clar că preşedintele voia să se convingă personal de situaţia lucrărilor, care îi fusese prezentată de consultantul său ştiinţific, dr. Jerome B. Wiesner.

La 11 septembrie, preşedintele şi suita sa au sosit la centrul pentru zboruri spaţiale „John Marshall" din Huntsville (statul Alabama), unde Wernher von Braun şi echipa sa lucrau la gigantica rachetă care urma să facă prima călătorie spre Lună. Von Braun a arătat vizitatorilor o machetă a rachetei şi le-a explicat modul de funcţionare, inclusiv coborîrea pe Lună a unei cabine, care să aibă la bord doi cosmonauţi. El a vorbit apoi cu entuziasm despre recentul său aviz favorabil asupra unui sistem cu totul nou de alunizare. „Rendez-vous"-ul pe orbita lunară, cum fusese denumită noua metodă, avea să fie mai economicos din punct de vedere financiar şi din cel al timpului.

Intervenind în discuţie, dr. J. Wiesner a criticat aspru noua metodă, apreciind-o periculoasă şi cu şanse mari de eşec. Incidentul în sine a fost neplăcut, dar în focul discuţiei a reieşit pe de o parte că mai erau încă probleme nerezolvate, şi pe de altă parte că cei din comitetul ştiinţific consultativ al preşedintelui nu aprobau deciziile NASA (de a se recurge la „rendez-vous"-ul lunar orbital) şi făceau tot posibilul să le schimbe. De unde a pornit totul ?

În această vreme se imaginase nava spaţială „Apollo", iar pe planşetă se afla gigantica rachetă „NOVA", aproape de două ori mai puternică decît actualul „Saturn"-5 şi de 100 de ori faţă de rachetele de atunci.

VON BRAUN : „RENDEZ-VOUS" PE ORBITA TERESTRĂ

Pentru a verifica întregul program al zborului cosmic, NASA împreună cu Departamentul Apărării au format un comitet. Unul dintre şefii acestui comitet era dr. Nicholas E. Golovin (NASA), care

avea să joace un rol cheie în evenimentele anului următor. Principala sursă de informații a comitetului în legătură cu „Nova" era colectivul dr. W. von Braun de la Huntsville, dar acestora le displăcea proiectul NASA, deoarece își dădeau seama că era vorba de o diferență prea mare între ceea ce se concepea și rachetele existente. Ei aveau un alt plan de alunizare, care prevedea rachete mult mai mici decît „Nova", folosind în acest scop o tehnică cunoscută sub numele de „rendez-vous orbital terestru".

Planul lui von Braun prevedea împărțirea în două a aterizării lui „Apollo" (care cîntărea 75 de tone), ceea ce ar fi permis o lansare separată pe o orbită terestră de către două rachete „super-Saturn", fiecare dintre ele reprezentînd jumătate din „Nova". Cele două secțiuni ar fi fost reunite înainte de plecarea spre Lună.

Desigur, „rendez-vous"-ul pe orbita terestră prezenta serioase dezavantaje. Ar fi fost posibil un „count down" (numărătoare inversă) a două rachete uriașe simultan și apoi lansarea rapidă una după alta? Și ceea ce era și mai important — nimeni nu știa atunci dacă era posibilă joncțiunea pe orbită...

Existau și alte păreri. De exemplu, grupul însărcinat cu probleme spațiale s-a pronunțat în 1961 în favoarea ascensiunii directe, dar, în momentul în care s-a început studiul acesteia, specialiștii au fost puși în fața unor imense dificultăți.

INTERVINE JOHN C. HOUBOLT

La sfîrșitul verii anului 1961, grupul însărcinat cu problemele spațiale, neliniștit în ceea ce privește drumul spre Lună, a avut șansa de a beneficia de ideile unui om care încercase mai demult să se facă auzit, dar nu reușise. Numele lui era John C. Houbolt.

Houbolt, astăzi un bărbat în vîrstă de 49 de ani, era în 1960 șeful secției de mecanică teoretică la Laboratoarele Langley. La una dintre ședințele care au avut loc în 1960, membrii grupului au discutat toate posibilitățile care ar fi putut fi folosite pentru alunizare, cît va dura drumul dus-întors spre Lună, cum va gravita cabina spațială pe o orbită circumlunară. „Am simțit intuitiv că aceasta era adevărata soluție a problemei" — își reamintește Houbolt.

Timp de circa un an, el și-a propagat ideea cu un zel obsesiv.

Cel mai epocal avantaj al întîlnirii orbitale lunare este uriașa economie în greutate, și de aci în putere a rachetei, care rezultă, destul de ciudat, din folosirea tot timpul a unei nave spațiale complete suplimentare, care să acționeze ca o navetă. Deoarece tot combustibilul pentru călătoria de înapoiere, ecranul termic pentru reintrarea în atmosfera pămîntului, precum și multe alte piese grele, care n-au nimic de-a face cu debarcarea însăși, nu trebuie aduse pe suprafața Lunii și ridicate din nou, economiile de combustibil compensează mai mult decît greutatea navetei spațiale. Lansatorul ar putea fi o singură rachetă „Saturn"-5, ceva mai mult decît jumătate din dimensiunile „Novei"...

Mai mult, micul vehicul folosit la alunizare putea fi proiectat mult apropiat de specificul sarcinilor sale, putea să i se asigure o mai bună vizibilitate. Acestea erau principalele teze pe care își întemeia Houbolt argumentația.

Prima expunere în fața membrilor grupului însărcinat cu probleme spațiale a avut loc într-o după-amiază furtunoasă a lui decembrie 1960. Calculele sale erau pur și simplu de necrezut. După întîlnire, grupul a delegat pe cineva să le controleze; se spune că Maxime Faget, proiectantul navei spațiale „Mercury", ar fi strigat: „Cifrele dumitale mint" ! La 16 noiembrie, Houbolt și-a înaintat raportul către dr. Robert Seamans, omul cu cea mai ridicată pregătire tehnică din NASA; iată însă că fără știrea lui Houbolt, lucrurile începuseră deja să se miște.

„SATURN"-5 PE PLANȘETA

La sfîrșitul anului, grupul însărcinat cu problemele spațiale se hotărăște definitiv să adopte sistemul lui Houbolt, iar între timp situația se schimbase și în statul major. Pentru a întări conducerea centralizată, la NASA se începuse o reorganizare generală. Conducerea unui nou departament însărcinat cu zborul spațial cu oameni la bord a fost încredințată la 1 noiembrie 1961 lui Brainer Holmes. Acesta n-avea idei preconcepute în ceea ce privește modalitatea cea mai bună de a atinge Luna, dar era genul de om care mergea pe căi proprii.

Curînd după sosirea lui Holmes, North American a contractat comanda pentru cabina „Apollo", inclusiv execuția motoarelor modulelor, iar în decembrie, „super-Saturn"-ul lui von Braun cu cinci motoare în loc de patru devine „Saturn"-5, racheta spațială care urma să lanseze nava „Apollo".

Holmes era încă în dilemă: să dea curs variantei lui von Braun, care propunea întîlnirea pe orbita terestră, sau celei a lui Houbolt, care sprijinea întîlnirea pe orbita lunară...

Holmes a decis că trebuie să aibă un grup de analiză puternic la statul major pentru a-l ajuta să facă alegerea. Întrebările la care trebuiau să răspundă aceste studii făcute de acest grup erau: care din metode era mai sigură, care dădea cele mai multe șanse de reușită, ce metodă va asigura transportarea materialelor în condiții mai bune și care va fi cea mai ieftină?

De pildă, întîlnirea pe orbita lunară era privită ca o acțiune extrem de hazardată. Dar chiar pericolele manevrelor începeau să nu mai fie atît de amenințătoare atunci cînd erau analizate. Întîlnirea depinde în primul rînd de o corectă inserție pe orbită și apoi de o joncțiune reușită. Exactitatea dirijării cerute la plasarea corectă pe orbită lunară s-a dovedit a fi mai puțin prețioasă în cazul întoarcerii pe Pămînt; șansele de eșec în timpul apropierii pot fi reduse la minimum dacă se cuplează radaruri și alte echipamente vitale ale navei-mame, astfel încît să fie capabilă să realizeze întîlnirea cu modulul lunar și invers.

DR. W. VON BRAUN ÎȘI SCHIMBA POZIȚIA

În primele luni ale anului 1962, preferințele membrilor statului-major începeau să se îndrepte către varianta întîlnirii pe orbita lunară. Grupul însărcinat cu problemele spațiale deja îi acordă prioritate, dar grupul lui von Braun de la Huntsville își menține în con-

tinuare ferm punctul de vedere cu privire la avantajele întîlnirii pe orbita terestră.

Apoi, aproape pe neaşteptate, von Braun şi-a schimbat poziţia. La 7 iunie, conducătorii statului-major au vizitat Huntsville pentru o confruntare de păreri ; ei au ajuns la concluzia că cea mai bună cale de a aprecia avantajele proiectului este aceea de a-l studia. Cu această ocazie, Wernher von Braun s-a pronunţat categoric pentru soluţia întîlnirii orbitale lunare...

Odată cu conversiunea lui von Braun, lunga dispută în cadrul NASA a luat sfîrşit ; dar o alta mult mai acerbă se năştea.

Metoda cu ajutorul căreia trebuia să se ajungă la Lună era pentru NASA hotărîrea de cea mai mare importanţă tehnică de pînă atunci. Ca urmare, dr. Wiesner, consilierul ştiinţific al Casei Albe, sub influenţa dr. Golovin, a exercitat o puternică presiune asupra NASA pentru ca aceasta să furnizeze detalii cît mai amănunţite asupra deciziei pe care urma să o ia.

Acum urmează unul dintre cele mai curioase incidente ale extraordinarei aventuri spaţiale : la 20 iunie, NASA a trimis la Casa Albă rapoartele asupra celor trei metode diferite de aselenizare, una datorată grupului lui Shea din statul-major, alta de la Huntsville şi a treia datorată grupului însărcinat cu probleme spaţiale. Golovin le-a parcurs ecuaţie cu ecuaţie şi a găsit confirmarea suspiciunilor lui : conform variantei Huntsville, întîlnirea pe orbita lunară era considerabil mai periculoasă decît în celelalte variante.

Dr. J. Shea, la indicaţia directorului NASA, J. Webb, a controlat şi a constatat o simplă eroare aritmetică care, o dată corectată, a făcut ca metoda întîlnirii cu Luna să nu fie mai periculoasă decît celelalte metode. În schimb dr. J. Wiesner a prezentat o altă versiune : el a afirmat că NASA n-a corectat o eroare aritmetică, ci a schimbat o concepţie de bază în calcule...

Este de necrezut că NASA a putut să trimită calcule conţinînd o atît de flagrantă eroare tocmai la Casa Albă, pe care şi-o ştia ostilă. Indiferent de explicaţia acestui incident, el a confirmat opoziţia dr. J. Wiesner şi a comitetului său faţă de întîlnirea pe orbita lunară. Comitetul a început să lupte împotriva acestei hotărîri cu toată energia, dar NASA şi-a menţinut punctul de vedere, şi la 11 iulie hotărîrea a fost făcută publică. NASA pretindea că metoda sa prezintă o mare probabilitate de succes, ar costa cu 10—15% mai puţin şi va permite ca prima încercare să fie făcută cu cîteva luni mai devreme...

Între timp a renăscut într-o formă nouă ideea traseului direct ; societatea North American, care contractase nava „Apollo", nu era de acord cu ideea ca descinderea pe Lună să aibă loc cu un modul lunar construit de o altă firmă. Ei au văzut un prilej nimerit în disensiunea dintre NASA şi Casa Albă, şi în luna iunie au început să lucreze la un proiect „Apollo" cu un echipaj de doi oameni la bord, care ar urma să facă periplul direct cu ajutorul unei rachete „Saturn"-5. Wiesner şi membrii comitetului, dintre care unul era consultant al societăţii North American, au plecat în California să se informeze şi au început să sprijine şi ei proiectul.

În faţa acestei ciudate alianţe între principalul contractant şi Casa Albă, NASA a continuat realizarea planurilor sale, deoarece alte amînări ar fi prejudiciat întregul program ; NASA a convocat

firmele capabile să realizeze modulul lunar, încheind totodată un contract cu o altă firmă, pentru încă un studiu al diferitelor metode. În timpul verii, disputa n-a încetat un moment: NASA a rămas fermă, iar dr. J. Webb, deşi era foarte sensibil la presiuni politice, şi-a sprijinit în continuare tehnicienii. Disputa a izbucnit brusc, în septembrie, în timpul vizitei preşedintelui Kennedy la Huntsville.

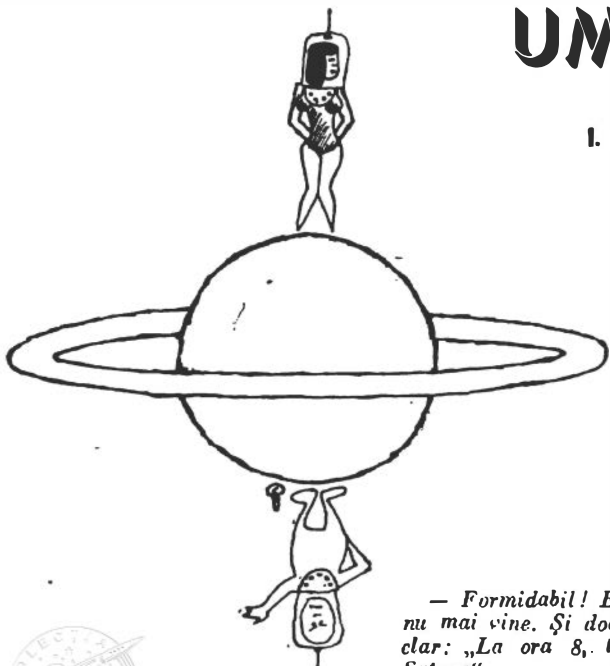
Deznodămîntul a avut loc în octombrie. Dr. Webb, înarmat cu rezultatele ultimelor analize, a venit la Casa Albă şi l-a informat pe dr. Wiesner că NASA era într-un stadiu avansat cu proiectul şi că încheiase un contract pentru construirea modulului lunar. Wiesner s-ar fi putut opune dacă ar fi vrut. Era 24 octombrie. Intervenise criza din Marea Caraibilor. Preşedintele cu greu putea fi deranjat cu problemele explorării Lunii. În noiembrie, firma Grumman a primit trei milioane de dolari pentru construirea „Vulturului". În ciuda tuturor calculelor, întîlnirea lunară a rămas o manevră foarte complexă, dar ea a fost magistral rezolvată de echipajul lui „Apollo"-11. Dr. Golovin, adversarul cel mai înverşunat, a murit în aprilie 1969. El n-a mai putut să afle că temerile sale n-au fost justificate...

E. T.

UMOR

desen de

I. M. VINTILA

— Formidabil! E ora 8 şi ea nu mai vine. Şi doar i-am spus clar: „La ora 8, te aştept pe Saturn".

I. BESTUJEV-LADA

I. Bestujev-Lada este doctor în istorie și șeful secției de previziuni a Institutului de cercetări sociale concrete de pe lîngă Academia de științe a U.R.S.S. El a scris o serie de lucrări în problemele literaturii științifico-fantastice. Mai jos publicăm fragmente dintr-un lung articol publicat în „Literaturnaia gazeta" nr. 36, din 3 IX. 1969.

ACEASTĂ LUME UIMITOARE...

Deschizînd ziarul, te surprinzi tot mai des gîndindu-te că vechile sentințe, verificate de milenii, ca, bunăoară, „nimic nu e nou pe lumea asta" sau „vîntul se întoarce de unde a pornit", se pare că încep să-și piardă *valabilitatea*.

„Primii oameni pe Lună" — acesta nu mai e un titlu de roman fantastic. Sau iată o fotografie reprezentînd un om care zboară prin aer, avînd în spate o raniță cu un motor cu reacție în ea. Sau fotografia unui televizor plat, de perete. Sau o însemnare despre o fabrică automată unde, în loc de trei mii de muncitori, au rămas să lucreze la liniile automate trei sute, iar atunci cînd acestor linii li se vor atașa dispozitive electronice de programare vor rămîne numai treizeci. Sau iată proiectul elaborat în detaliu al unei case-oraș pentru 80 000 de oameni, înaltă de aproape un kilometru. Sau o știre despre o experiență reușită pentru studierea indiciilor ereditare din celulele unui organism viu...

Știrile din ziare sînt însoțite de articolele din revistele științifice de specialitate cuprinzînd previziuni pentru perioada anilor 1970—2000. Orașe de cercetări științifice pe Lună, pe Marte, pe Venus. Întreprinderi industriale pe fundul oceanului. „Scafandri zburători" cu autopilot electronic. Un ecran de televiziune în culori, *stereoscopic* și *stereofonic*, cît tot peretele, cu ajutorul căruia te poți „transporta" nu numai în rîndul întîi de la parterul Teatrului Mare, dar și în fața rafturilor unei biblioteci sau, dacă vrei, într-un cabinet sau în sala de ședințe a instituției în care lucrezi. O acțiune precisă asupra organismului omului cu scopul nu numai de a trata maladia, dar și de a o preveni, de a opri din germen abaterile nedorite de la dezvoltarea normală. Și toate acestea pe parcursul următoarelor două-trei decenii (mai departe previziunea științifică din zilele noastre nici nu e capa-

bilă să privească, într-atît de uluitoare sînt „surprizele" ce se așteaptă de la știință și tehnică în viitorul apropiat)...

Faptul că în torentul de evenimente viitorul devine mereu prezent, devine ceva ca un fel de parte componentă a prezentului explică în considerabilă măsură popularitatea tot mai mare de care se bucură literatura științifico-fantastică.

Cercetările sociologice arată că de această literatură se pasionează toate straturile populației cititoare — de la școlari la academicieni, de la corectorii pe care nimic nu-i mai miră la ziariști, care au văzut atîtea. Orice roman științifico-fantastic dispare imediat din librărie...

Două lucrări apărute recent în reviste — „Ora Taurului" de I. Efremov („Molodaia gvardia") și „Insula locuită" de A. și B. Strugațki („Neva") — oferă elemente de reflecții despre nivelul actualei literaturi sovietice de anticipație.

„Ora Taurului" este de fapt o continuare a „Nebuloasei din Andromeda" și într-o oarecare măsură a romanului „Tăișul briciului" (apărut în românește sub titlul „Coroana de fier" la E.L.U. — *n.t.*). I. Efremov surprinde și de data aceasta prin originalitatea și bogăția gîndirii. Fantezia artistului este întărită, ca și cu alte prilejuri, de reflecțiile savantului, de observațiile unui om care a călătorit mult și a trecut prin multe încercări. El îl introduce cu curaj pe cititor în Cosmosul nemăsurat de complex ce li se înfățișează pămîntenilor din cel de-al cincilea mileniu al erei noastre... Și n-are a face dacă Cosmosul lui — o spirală în care se împletesc într-un mod complex lumea noastră Sakti și antilumea Tamas — se află la o depărtare fantastică de discuțiile cosmologice din zilele noastre, dacă „teoria inferno-ului" (un impas fără ieșire în evoluție, care pentru a fi trecut cere sacrificii colosale) și „Săgeata lui Ahriman" (o reacție în lanț a răului, dezvoltarea cu precădere a formelor nocive pretutindeni unde nu triumfă Rațiunea Omului) lipsesc din lexicoanele filozofice ale secolului al XX-lea. Se poate ca toate acestea să rămînă pentru totdeauna în lumea fantasticului. Dar s-ar putea, totodată, să sugereze vreunui cititor reflecții de loc fantastice. Gîndiți-vă că printre cititorii lui C. Flammarion s-a aflat un K. E. Țiolkovski!

Trecînd peste toate acestea, romanul este consacrat aproape în întregime problemelor de actualitate ale epocii noastre, și cel de-al cincilea mileniu alcătuiește aici doar o culme speculativă din vîrful căreia se conturează mai limpede obiectivele pentru care luptă azi conștiința civică a artistului și cele ce fac să se răzvrătească această conștiință.

O expediție cosmică a pămîntenilor dintr-un viitor îndepărtat ajunge pe planeta Tormans („Suferința"), necunoscută pînă atunci

comunicației Marelui Cerc al umanităților comuniste din Galaxia noastră. Ea găsește acolo un crunt regim oligarhic...

Tablourile peregrinărilor unui grup de pămînteni pe planeta aceasta uimitoare și, pare-se, cu totul pustiită, zugrăvite cu măiestrie de mîna lui Efremov exploratorul, impresionează nu mai puțin decît aventurile cosmice ale expediției, cînd astronava era cît pe ce să se prăbușească în hăurile Tamasului. Acțiunea din capitala planetei Tormans, unde se ciocnesc lumea umană și antilumea, are o desfășurare captivantă. Dar, după părerea mea, ceea ce stîrnește cel mai mult interesul este pamfletul — demascarea cruzimii orînduirii oligarhice, a științei, artei și culturii ei... Dacă „Ora Taurului" se asociază cel mai mult cu un tratat filozofic neobișnuit de interesant (zicem neobișnuit, deoarece de obicei tratatele sînt foarte neinteresante), „Insula locuită" amintește de un film bine făcut, cu măiestrie profesională. Subiectul este captivant. Cititorul rămîne încordat pînă la ultima filă. Deznodămîntul este neașteptat. Despre această nuvelă nu poți spune nicicum că sfîrșitul e limpede de la bun început. Scenele sînt în așa fel descrise una după alta, încît parcă le-ai urmări pe un ecran. Nuvela mai are o calitate: un umor bun.

Scrierile științifico-fantastice erau întotdeauna apreciate înainte de toate pentru ideile cu caracter științific și tehnic noi și originale, pentru ineditul situațiilor legate de încercările imaginate pentru traducerea acestor idei în viață. O astfel de originalitate va rămîne și de acum înainte un atribut important al scriitorului de anticipație. Dar nu se poate să uităm că în literatura științifico-fantastică elementul principal, la fel ca și în întreaga literatură beletristică, îl constituie oamenii vii, rațiunea, pasiunile, caracterul lor. Și, oricît de îndepărtat ar fi viitorul despre care vorbește scriitorul de anticipație, oricît de abstractă ar fi ideea științifică pe care o pune el la baza operei sale, „suprasarcina" lui se află întotdeauna în domeniul „științei despre om" din zilele noastre, în domeniul dezvăluirii cu mijloacele artei a tendințelor de dezvoltare a personalității și a societății din zilele noastre.

Rugăm pe colaboratorii noștri să ne trimită lucrările lor dactilografiate (la 31 de rînduri, pe o singură parte a filei). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Nasc şi la Oradea marţieni ...

...după cum ne demonstrează Viorel Pantea, absolvent, în 1959, al Facultăţii de filologie din cadrul Universităţii Bucureşti, actualmente profesor în judeţul Oradea, care a avut amabilitatea să ne trimită, spre lectură, piesa de teatru inedită „Marţienii". Aceste 6 tablouri, atestînd interesul şi inventivitatea autorului în materie de anticipaţie, însoţesc, în chip documentar, primele XXIII de suite dintr-un foileton al aceluiaşi, decupat din ziarul orădean „Crişana" : *Cavalerul „Omuleţilor Verzui"*. Iată dar că steaua science-fiction-ului românesc a răsărit şi la Oradea, urmînd Clujului (amintim prestigioasa constelaţie a lui Constantin Cubleşan, Leonida Neamţu, Mircea Opriţă, Miron Scorobete), Timişoarei (proza solidă a lui Mircea Şerbănescu, Ovidiu Şurianu, Mircea Bandu, şi cea, mai spumoasă, a lui Laurenţiu Cerneţ), Ploieştiului (fulgurantele povestiri ale lui B. Mircea), Iaşului (Georgeta Crăciun, Herman Brunea), Craiovei (Ştefan Nicolici) şi Braşovului (unde tînărul critic Voicu Bugariu se remarcă, pe lîngă originale proze scurte, adunate într-un volum prevăzut să apară în 1970, şi prin activitatea de teoretician al genului în paginile revistei „Astra", iar Radu Theodoru îşi va vedea în librării pînă la sfîrşitul acestui an al doilea roman ştiinţifico-fantastic).

Moldovean de origine (s-a născut în 1932 într-o comună din judeţul Bacău), prietenul nostru orădean ne adresează o „sfătoasă" şi caldă scrisoare, mărturisind o veche pasiune pentru ştiinţificul-fantastic. Cum îi şade bine oricărui moldovean, lui Pantea îi place să povestească ; scrisoarea lui respiră sub acest raport un farmec autentic : la o vînătoare în munţi, „dom' profesor" îi vorbeşte însoţitorului, „omul pădurii", despre sateliţi, înfruntînd protestul interlocutorului. Aflăm şi un istoric al

„devenirii“ sale ca autor de anticipație. Ciclul „Anteu, fiul cerului“ (din care fac parte atît serialul ziarului orădean, cît și o istorie de science-fiction cu mari virtuți polițiste și aventuroase, „Smochine la ruletă“, trimisă redacției noastre spre „lectură particulară“) s-a plămădit „încetul cu încetul“, de-a lungul unor ani de căutări. „Am început să urmăresc colecția, să studiez reviste, lucrări, ne scrie Viorel Pantea, mi-am sistematizat materialul, mi-am făcut un fișier...“

A făcut studii de psihotronică și biotronică, îl preocupă aspecte insolite ale geografiei (detalii anatoliene din Transcaucazia, de pe litoralul Mării Negre), îl pasionează perspectivele medicinei. Ipoteza de la care pornește narațiunea despre *Cavalerul „Omuleților Verzui“* (bogată în peripețiile ce se cuvin unui foileton-serial) este descoperirea „modului de funcționare a sistemului bioenergetic“ cu ajutorul unor extratereștri foarte avansați în știință. Solul celor de undeva „din marea lume a umanității“, venit pe Pămînt să-l inițieze pe tînărul savant-medic Mihai Cornu în tainele bioenergeticului, este o femeie, Gandia cea inteligentă, atractivă și știind-aproape-totul-precum, în regretata primă serie a „Răzbunătorilor“ (cea cu Diana Rigg), doamna Emma Peel. Ca și serialele de televiziune, foiletonul lui Pantea are o desfășurare supersonic de rapidă, nelăsîndu-și timp pentru pauze de respirație lirice sau meditative. Dar există în aceste secvențe și o candoare a miraculosului, un gust al surprizei, care le apropie de universul basmului : doctorul Cornu și iubita sa extraterestră călătoresc „în jurul lumii“, cu ajutorul devotatului creier electronic Terra, precum odinioară fericiții posesori ai covorului fermecat ; consultul, diagnosticul de la distanță și în fine operația-fulger realizate de doctorul Cornu — oare nu amintesc ele de înțeleptele vrăji vindecătoare din poveste ? Întîlnirea extratereștrilor — Cornelius, tatăl Gandiei, Alnor, medicul, și Brac, biofizicianul — cu pămîntenii români de la munte este iarăși povestită cu simțul detaliului firesc, vădind acceptarea fără uimire a extraordinarului.

O dată în plus ne convingem, citindu-l pe Viorel Pantea, că nevoia omului modern de minuni cotidiene („miracole logice“ le spunea Călinescu) se concretizează și în science-fiction.

Îi dorim noului „Cavaler“ al anticipației românești succes la început de drum publicistic ; nu ne îndoim că vom mai auzi despre el — chiar în paginile colecției noastre.

HERTA SPUHN

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“

2012

CLUB

COLECȚIA

Povestiri

ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare

&

editor

Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

IMPORTANT

Reînoiţi-vă abonamentele pentru anul 1970.

Abonaţi-vă din timp şi pe termene cît mai lungi pentru a vă asigura continuitatea în primirea colecţiei.

Preţul unui abonament este de:

- *anual* .... *24 lei*
- *pe şase luni* .... *12 lei*
- *pe trei luni* .... *6 lei*

Abonamentele se fac prin oficiile şi agenţiile PTTR la factorii poştali şi difuzorii de presă din întreprinderi, instituţii, şcoli şi licee.

●● DECEMBRIE 1969

PREŢUL 1 LEU | 41007